

ÖSTERSUNDS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2016-10-03
meddelad i
Östersund

Mål nr M 1018-16

SÖKANDE

Vallviks Bruk AB
820 21 Vallvik

Ombud: Jur.kand. [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

SAKEN

Ansökan om villkorsändring av slutligt villkor 23 i Mark- och miljödomstolens, Östersunds tingsrätt, deldom 2016-01-12 mål M 3314-13

Avrinningsområde: 48/49

N: 6785680 E: 617315 (SWEREF99)

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen ändrar med stöd av 24 kap. 8 § miljöbalken villkor 23 i deldom den 12 januari 2016 mål M 3314-13 enligt följande.

23. Kemiska produkter och farligt avfall ska förvaras på tät yta som är skyddad från nederbörd. Flytande kemikalier och flytande farligt avfall ska förvaras på tät invallad yta under tak. Invallningar ska rymma hela den största behållarens volym plus 10 % av inom invallningen förvarade övriga behållares volym. Ämnen som kan avdunsta ska förvaras inneslutna i för ändamålet lämpliga kärl. Lossning och lastning av flytande kemiska produkter ska ske på ogenomsläpplig markbeläggning på sådant sätt att kemikalieutsläpp kan samlas upp och omhändertas på ett säkert sätt.

Anläggningar och cisterner som omfattas av i målet M 3314-13 angiven plan för invallningar undantas från villkoret.

Dok.Id 250913

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 708 831 28 Östersund	Storgatan 6	063-15 06 00 E-post: mmd.ostersund@dom.se www.ostersundstingsratt.domstol.se	063-15 06 88	måndag – fredag 08:00-16:00

BAKGRUND OCH TIDIGARE BESLUT

Mark- och miljödomstolen har i deldom 2016-01-12, M 3314-13 (Deldomen) lämnat Vallviks bruk AB (Bolaget) tillstånd till verksamheten i Söderhamns kommun enligt 9 kap. miljöbalken. Verksamheten omfattar bl.a. Bolagets massafabrik, deponi och hamnverksamhet. I tillståndet har meddelats utredningsföreskrifter och provisoriska föreskrifter samt slutliga villkor.

ANSÖKAN

Bolaget ansöker om ändring av villkor 23 i deldomen så att detta villkor endast gäller den av Bolaget bedrivna hamnverksamheten.

Bolaget yrkar att den föreslagna ändringen ska gälla interimistiskt.

UTVECKLING AV TALAN**Grunder**

Bolaget gör gällande att det föreligger grund för omprövning enligt 24 kap 8 § miljöbalken då det är uppenbart att slutligt villkor 23 i Deldomen kommit att bli strängare än nödvändigt (och felaktigt), då mark- och miljödomstolen genom slutligt villkor 23 i Deldomen införlivat villkorsförslag avseende kemiska produkter och farligt avfall med invallningar att gälla för hamnverksamheten, att i stället gälla för hela verksamheten vid Bolaget utan att pröva frågan. Mot den bakgrunden har villkor som var avsett och utformat att gälla för den av Bolaget bedrivna hamnverksamheten (och enligt tidigare särskild dom avseende just hamnverksamheten, miljödomstolen mål M 1677-08) kommit att bli alltför omfattande och även omöjligt att efterleva, eftersom mark- och miljödomstolen ex officio infört villkor 23 i deldomen för hela verksamheten utan särskild prövning.

Sakomständigheter

Mark- och miljödomstolen har i deldomen under rubriken "*Hamnverksamheten*" anfört att Bolaget sedan tidigare dom haft ett specifikt antal villkor för den hamnverksamheten, vilken bedrivits av Bolaget. Vidare anförs i deldomen att Bolaget har föreslagit att dessa villkor ska gälla även i fortsättningen för hamnverksamheten och

att remissinstanserna inte haft någon erinran emot detta, liksom inte heller mark- och miljödomstolen i sig.

Dock har mark- och miljödomstolen under samma rubrik i Deldomen anfört att Bolaget föreslagit ett villkor avseende kemikalier, såsom det får förstås med hänsyn till den rubriksättning som Bolaget använt, att endast gälla hamnverksamheten (d.v.s. villkor 23). Mark- och miljödomstolen har därefter, utan närmare motivering eller prövning, anfört att det av Bolaget föreslagna villkoret avseende kemikalier och farligt avfall för hamnverksamheten bör gälla all verksamhet vid Bolaget, varför Mark- och miljödomstolen lyft ut det villkoret från själva hamnverksamheten till den allmänna delen.

Vad mark- och miljödomstolen emellertid förbisett när det flyttat det föreslagna kemikalie- och avfallsvillkoret från hamnverksamheten till den allmänna villkorsdelen, är att det föreslagna villkoret då inte är praktiskt möjligt att innehålla. Vidare har mark- och miljödomstolen förbisett att Bolagets villkorsförslag i denna del varit utformat utifrån bl.a. det utredningsvillkor som förelegat i mål M 3286-11 (avseende invallningar) men som sedermera kommit att omfattas av prövningen i det nya tillståndsmålet, M 3314-13, eftersom nya villkor skulle beslutas för verksamheten i en helt ny dom, d.v.s. genom deldomen.

Genom utredningsvillkor enligt punkten C i mark- och miljödomstolens dom 2012-07-19, mål M 3286- 11 (avseende tillfällig produktionsökning), ålades Bolaget att utreda de tekniska och ekonomiska konsekvenserna av att genom invallningar eller på annat sätt säkerställa att innehållet i de cisterner som används men f.n. ej är invallade, vid haveri ej når recipient.

Bolagets förslag till villkor har utgått dels från den s.k. "invallningsrapporten" i mål M 3286-11, dels Bolagets hantering av kemikalier och farligt avfall inom hamnverksamheten. Utredningsrapporten avseende invallningar är även godkänd av länsstyrelsen inom ramen för prövningen i mål M 3314-13 och övriga remissinstanser har inte haft någon erinran emot det av Bolaget föreslagna villkoret (som

dock varit begränsat till en viss verksamhetsdel) eller invallningsrapporten. Inte heller har remissinstanserna ansett det erforderligt med ett villkor på sätt kommit att utformas genom villkor 23 i deldomen. Prövningen i målet har heller inte ens berört eller utrett huruvida det är praktiskt möjligt att ha ett slutligt villkor motsvarande villkor 23. Om så hade skett eller i den mån mark- och miljödomstolen tagit upp frågan i målet hade besked lämnats att det föreslagna villkoret då inte skulle ha kunnat utformas som skett för hela verksamheten enligt villkor 23 i deldomen. Såväl hanteringen av kemikalier och farligt avfall, vilken sker i den övriga verksamheten, liksom invallningen skulle då ha fått ha ett annat villkor, eftersom hamnverksamheten är särskilt anpassad.

Mot den ovan redovisade bakgrunden gör Bolaget gällande att de förutsättningar som anges i 24 kap 8 § miljöbalken för villkorsändring genom omprövning föreligger oaktat att möjligheterna att ändra villkor enligt 24 kap 8 § miljöbalken är begränsade och att bestämmelsen i praxis har tillämpats restriktivt.

INKOMNA YTTRANDE

Naturvårdsverket och myndigheten för samhällsskydd och beredskap har avstått från att yttra sig i målet.

Länsstyrelsen delar Bolagets uppfattning att förutsättningarna för att kunna pröva om villkor 23 i tillståndsdomen kan anses vara uppfyllda.

Länsstyrelsen godtar Bolagets yrkande att nuvarande lydelse av villkoret endast bör gälla hamnverksamheten. För tydlighetens skull bör det i villkoret anges att Bolaget är skyldigt att följa den invallningsplan med de prioriteringar som redovisades i tillståndsärendet.

Länsstyrelsen anser vidare i enlighet med tidigare yrkanden att villkoret bör omfatta att påkörningsskydd ska finnas vid cisterner och tankar som innehåller miljöfarliga, giftiga, oxiderande och brandfarliga kemiska produkter samt att lossning och lastning av flytande kemiska produkter ska ske på ogenomsläpplig markbeläggning på

sådant sätt att kemikalieutsläpp kan samlas upp och omhändertas på ett säkert sätt och att denna del av villkoret ska gälla hela Bolagets verksamhet.

Bygg- och miljönämnden (Nämnden) anser att villkor 23 bör kvarstå men att de stora cisternerna som ingår i en invallningsbyggnationsplan undantas från villkoret.

Nämnden anför, som grund för sin talan, följande. Villkor 23 säger bl.a. att flytande kemikalier och flytande farligt avfall ska förvaras på tät invallad yta (för hela verksamheten). Det betyder att alla de stora cisternerna måste ha invallning för att verksamheten inte ska bryta mot villkoret. Eftersom Bolaget har så många stora cisterner som inte har invallningar idag så tar det tid att bygga invallningarna. Bolaget säger i ansökan om utökad produktion (M 3314-13) att invallning av de stora cisternerna kommer att byggas enligt en prioriteringslista. Nämnden håller med om att det inte är rimligt att de stora cisternerna kan inbegripas i villkor 23.

Däremot anser Nämnden att det är rimligt att ha ett villkor som gäller kemikaliehantering för hela verksamheten d.v.s. kemiska produkter och farligt avfall med undantag för de stora cisternerna som ingår i Bolagets prioritering för invallningsbyggnation. Kemikalieanvändning har tidigare varit med som villkor för hela verksamheten (Villkor 14, hänvisning till ansökningskomplettering, Bilaga 5.1.1, 2014-01-28 Villkorssammanställning över gällande villkor för verksamheter vid Bolaget).

Nämnden har erfarenhet av utsläpp från stora cisterner med stora konsekvenser på naturmiljön i Söderhamns kommun och anser därför att det är viktigt att cisterner invallas samt att hantering av kemikalier och farligt avfall i övrigt hanteras på ett bra sätt. Nämnden anser därför att det är bra om hanteringa av kemikalier och farligt avfall är knutet till villkor samt att invallningar av de stora cisternerna byggs så snart som möjligt.

BOLAGETS BEMÖTANDE AV INKOMNA YTTRANDEN**Länsstyrelsen**

På sätt länsstyrelsen redovisat i sitt yttrande framförde länsstyrelsen vid huvudförhandlingen i tillståndsmålet, M 3314-13, några synpunkter på det aktuella villkorsförslaget, vilka avsåg begränsningar till hamnverksamheten. Länsstyrelsen yrkade emellertid inte att villkoret skulle avse hela verksamheten och länsstyrelsen anser, likt Bolaget, att villkoret endast bör avse hamnverksamheten, särskilt som godkänd invallningsplan föreligger. Dock har länsstyrelsen nu yrkat att det av villkoret bör framgå att Bolaget har en skyldighet att följa den invallningsplan med de prioriteringar som redovisats i tillståndsmålet. Bolaget har ingen erinran emot detta men det följer dock redan av det s.k. "*allmänna villkoret*" som gäller för tillståndet utan särskild angivelse eftersom Bolaget åtagit sig detta.

Länsstyrelsen yrkar vidare nu även att slutligt villkor 23 bör kompletteras med krav om påkörningsskydd och att lastning och lossning av flytande kemikalier ska ske på ogenomsläpplig markbeläggning samt att detta skall gälla hela verksamheten och inte endast hamnverksamheten. På sätt anförts ovan noterar Bolaget att detta inte yrkats i tillståndsmålet och ifrågasätter grunden för att sådant yrkande framställs nu då det inte är länsstyrelsen som yrkat omprövning.

Bolaget uppfyller emellertid redan idag de krav som länsstyrelsen framställer om påkörningsskydd och ogenomsläpplig markbeläggning vid lossning och lastning, vilket följer av lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor. På sätt angetts ovan finns därför inte särskilt skäl att i villkor föreskriva sådant som redan följer av gällande lag.

Nämnden

Bolaget noterar inledningsvis att Nämnden konstaterar att de stora cisternerna måste undantas från slutligt villkor 23 då Bolaget åtagit sig invallningar enligt godkänd invallningsplan i mål M 3286-11, liksom i mål M 3314-13, vilken plan även godkänts av samtliga remissinstanser i tillståndsmålet, M 3314-13. För att uppfylla invallningsplanen erfordras dock tid samt att slutligt villkor 23 blivit vidare än avsett

och prövats. Kommunen påtalar också just också det förhållandet att det erfordras tid för att kunna uppfylla och genomföra invallningsplanen på sätt redovisats vid förhandlingen i mål M 3314-13.

Kommunen framför sedan att det är rimligt att det finns ett villkor avseende kemikaliehantering för hela verksamheten, varvid kommunen som grund för detta anför att Bolaget har haft sådant sedan tidigare beslut från Koncessionsnämnden år 1988. Det hade varit önskvärt om kommunen redovisat denna sin inställning i samband med prövningen av hela tillståndet, mål M 3314-13, vilken trots allt pågått från 2013 till januari månad innevarande år. I samband med prövningen i tillståndsmålet anförde kommunen endast att de önskade riskanalyser avseende eventuella cisternläckage/haverier med tanke på konsekvenserna för mark- och vatten samt miljöriskanalys för olyckor i samband med transporter. Detta har Bolaget uppfyllt och i övrigt anförde inte kommunen någon synpunkt på särskilt villkor avseende kemikalier och hade inte heller någon synpunkt på Bolagets förslag till villkor i denna del som avsåg hamnverksamheten (villkorsförslag 23) enligt tidigare hamndom från 2008. De ovan redovisade synpunkterna från kommunen är således de frågor som mark- och miljödomstolen har prövat i tillståndsmålet och inget annat.

Vad kommunen dock förbisett eller missuppfattat är att det tidigare villkoret enligt Koncessionsnämndens beslut 1988-11-01 avser en helt annan fråga än den som nu är för handen. Det tidigare gällande villkoret gällde "*villkor om utformning och drift av process och anläggning*" och på sätt som tidigare redovisats är det fråga om vilka kemikalier som skall användas i processen (varvid kan påtalas att det vid den tidpunkten även tillverkades TCF-massa vid bruket). Det tidigare gällande villkor 14 avsåg således inte fråga om invallningar m.m., varför kommunens hänvisning till tidigare villkor saknar relevans.

Vidare kan konstateras att det tidigare gällande villkor 14 enligt Koncessionsnämndens beslut 1988-11-01 är snart 30 år gammalt och avsevärda förändringar har skett i Bolagets processhantering inkluderande kemikalieanvändning. Därtill ska tilläggas att ny lagstiftning tillkommit i Sverige som reglerar just generell hantering

av kemiska produkter såsom lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Nämnden har slutligen rent allmänt anfört att de har erfarenhet av utsläpp från stora cisterner men samtidigt är denna fråga inte relevant då kommunen anser att Bolagets stora cisterner skall undantas från slutligt villkor 23 då Bolaget redan åtagit sig invallningar enligt godtagen invallningsplan, mål M 3314-13. Slutligen har kommunen också rent allmänt - utan precisering - anfört att det är bra med ett villkor för kemikalier. Detta utgör emellertid inte grund för att bibehålla slutligt villkor 23 på sätt villkoret kommit att utformas, som samtliga remissinstanser trots allt är överens om då detta bl.a. inte varit föremål för prövningen i tillståndsmålet.

I sammanhanget kan det även vara värt att påtala att Bolaget, liksom andra verksamhetsutövare som hanterar viss typ av kemikalier, redan har skyldigheter beträffande kemikaliehantering och således har ett generellt/allmänt villkor för kemikaliehantering på sätt kommunen anser bör gälla. Bolaget är skyldigt att följa sevesolagstiftningen såsom lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor. Syftet med denna lag är just att förebygga allvarliga kemikalieolyckor och att begränsa följderna av sådana olyckor för människors hälsa och miljön. Mot den bakgrunden finns inte anledning att ha ett "allmänt" villkor i form av slutligt villkor, som egentligen saknar betydelse i sig då det redan gäller till följd av annan lagstiftning. Lagstiftarens avsikt är inte heller att skapa en rad dubbelvillkor utan i stället tvärtom.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis konstaterar Bolaget att de remissinstanser som lämnat yttrande anser att grund finns att ompröva slutligt villkor 23 i deldomen och att detta kommit att få en annan utformning än vad som avsetts och prövats i tillståndsmålet M 3314-13. Ingen av remissinstanserna motsätter sig således Bolagets ansökan utan önskar endast vissa tillägg, som dock redan gäller.

Mot den ovan redovisade bakgrunden är det inte rimligt att Bolaget åläggs ett villkor som utformats enligt slutligt villkor 23 i deldomen då någon materiell prövning avseende kravet som villkoret omfattar avseende *hela* verksamheten inte skett och då det inte heller erfordras av andra skäl då gällande lagstiftning täcker hantering av kemiska produkter på sätt framgår ovan. Med hänsyn härtill gör Bolaget gällande att slutligt villkor 23 i deldomen ska utformas så att detta gäller för hamnverksamheten och inte hela verksamheten på sätt Bolaget yrkat i tillståndsmålet.

DOMSKÄL

Villkor 23 i Deldomen gäller generellt all förvaring och hantering av kemikalier. Bolaget gör gällande att det föreligger grund för omprövning enligt 24 kap 8 § miljöbalken då det är uppenbart att slutligt villkor 23 i Deldomen kommit att bli strängare än nödvändigt, i och med att villkoret innebär att samtliga cisterner ska vara invallade från och med att deldomen 2016-01-12 mål M 3314-13 vunnit laga kraft. Såsom framgår av målet M 3314-13 är Bolaget och remissmyndigheterna överens om den invallningsplan och den prioriteringsordning (Prioritet 1 till 4) för vissa, specifikt utpekade cisterner/behållare som Bolaget redovisat genom tidigare prövotidsutredning.

Mark- och miljödomstolen gör bedömningen att tillståndsprövningen enligt 9 kap. miljöbalken bl.a. omfattar Bolagets hantering av kemikalier och farligt avfall. Det finns skäl att frågan generellt regleras i villkor och att reglerna om försiktighetsmått ska omfatta hela verksamheten. Det finns därför inget skäl att utesluta någon geografisk del eller anläggning från skyldigheten att följa dessa försiktighetsprinciper. Mark- och miljödomstolen delar nämndens uppfattning i den delen och finner därmed att ett villkor om försiktighetsmått för kemiska produkter och farligt avfall ska gälla hela verksamheten. Mark- och miljödomstolen finner emellertid att det är rimligt att i villkoret undanta de större cisterner och behållare som för närvarande inte är invallade men omfattas av den invallningsplan som redogjorts för i målet. Det finns därmed skäl att ändra villkor 23 enligt vad som följer av domsslutet.

Bolaget pekar på det förhållandet att Bolaget är skyldigt att följa lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (Sevesolagstiftningen) och att det mot den bakgrunden inte finns anledning att ha ett "allmänt" kemikalievillkor i form av slutligt villkor, som egentligen saknar betydelse i sig då det redan gäller till följd av nämnda Sevesolagstiftning. Såsom Bolaget också konstaterar är syftet med denna lag just att förebygga allvarliga kemikalieolyckor och att begränsa följderna av sådana olyckor för människors hälsa och miljön. Miljöbalkens bestämmelser (14-15 kap.), som gäller vid sidan av Sevesolagstiftningen, omfattar all hantering av kemikalier och avfall.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se **bilaga 1** (DV425)

Överklagande senast den 24 oktober 2016. Prövningstillstånd krävs.

På mark- och miljödomstolens vägnar

Lars Nyberg

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Lars Nyberg och tekniska rådet Lars-Gunnar Sjölund.

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - DOM I MÅL DÄR MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN ÄR FÖRSTA INSTANS

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

Har ena parten överklagat domen i rätt tid, får också motparten överklaga domen (s.k. **anslutningsöverklagande**) även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut. Överklagandet ska också i detta fall skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen och det måste ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom en vecka** från den i domen angivna sista dagen för överklagande. Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn samt datum för domen och målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet och i vilket avseende mark- och miljödomstolens domskäl enligt klagandens mening är oriktiga,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Har en omständighet eller ett bevis som åberopas i Mark- och miljööverdomstolen inte lagts fram tidigare, ska klaganden förklara anledningen till omständigheten eller beviset inte åberopats i mark- och miljödomstolen. **Skriftliga bevis** som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet. Vill klaganden att det ska hållas ett förnyat förhör eller en förnyad syn på stället, ska han eller hon ange det och skälen till detta. Klaganden ska också ange om han eller hon vill att motparten ska infinna sig personligen vid huvudförhandling i Mark- och miljööverdomstolen.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.